

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

WOORDENBOEKJE,

BERELZENDE ÉÉN LIJSTJE VAN

MINBEKENDE

NEDERLANDSCHE WOORDEN,

EN ÉÉNE VAN

MEEST IN GEBRUIK ZIJNDE

BASTAARDWOORDEN,

EN DIE UIT ANDERE TALEN ONTLEEND ZIJN.

EEN SCHOOLBOEK

VOOR

GEVORDERDE LEERLINGEN;

door den Schoolopziener

H. WESTER.

ZEVENDE DRUK.

Op nieuw aanmerkelijk verbeterd.

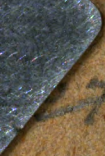
TE GRONINGEN, BIJ

F. WILKENS.

1846.

PB

779

77
C 4
~~77~~

Digitized by Google

WOORDENBOEKJE,
BEHELZENDE ÉÉN LIJSTJE VAN
MINBEKENDE
NEDERLANDSCHE WOORDEN,
EN ÉÉN VAN
MEEST IN GEBRUIK ZIJNDE
BASTAARDWOORDEN,
EN DIE UIT ANDERE TALEN ONTLEEND ZIJN.

—•••••—
EEN SCHOOLBOEK
VOOR
GEVORDERDE LEERLINGEN;
DOOR DEN
SCHOOLOPZIENER
H. WESTER.

—•••••—
ZEVENDE DRUK.

op nieuw aanmerkelijk verbeterd.

—•••••—
TE GRONINGEN BIJ
J. O O M K E N S,
1840.

Paedagogische Bibliotheek
van het N. O. G.

V O O R B E R I G T.

(Voor den eersten druk.)

Zal iemand van hetgene hij leest of zingt voordeel trekken, dan moet hij het ook verstaan: en hier toe is noodzakelijk, de beteekenis der woorden te kennen, welke ons in die geschriften voorkomen.

Daar er echter vele woorden in onze Moedertaal zijn, die, of wegens hunne oudheid of nieuwhed, of wegens hunne zeldzaamheid of hoogdravendheid, niet algemeen aan ieder bekend zijn, en evenwel nu en dan, zoo in de Psalmberijming der Hervormde Kerk, als in verscheiden andere dichtwerken of nuttige geschriften, voorkomen; kan eene verklaring van derzelyver beteekenis, voor leerlingen in onze Moederspraak en andere minkundigen, niet ondienstig zijn. Tot dat einde heb ik

V O O R B E R I G T.

het hier eerstvolgende lijstje van zulke woorden vervaardigd, met de ontvouwing er nevens.

In de tweede plaats; ofschoon onze Nederland-sche taal zoo woordenrijk is, dat men zelden ge-noodzaakt wordt, om een vreemd woord, uit an-dere talen, te gebruiken; zijn er echter eene me-nigte woorden, uit vreemde talen herkomstig, die men Bastaardwoorden noemt, dagelijks in gebruik. Sommigen bezigen dezelve zonder te weten, dat het vreemde woorden zijn; anderen ontbrekt het aan de juiste kennis van derzelyer ware beteekenis, of zij weten niet, hoe die in onze taal moeten uitge-drukt worden, zoo zij die willen vermijden. Veel-tijds kent men derzelyer ware spelling niet. Om deze redenen zal ook eene tweede lijst van de meest in gebruik zijnde Bastaardwoorden, met het Ne-derduitsch er nevens, voor de leerlingen in onze scholen niet ongepast zijn.

*Nadat ik van de aanmerkingen en verbeterin-gen van geleerde mannen, wie ik mijn handschrift ter beoordeeling had toegezonden, gebruik gemaakt had, besloot ik eindelijk, aan de begeerte van ver-scheiden schoolonderwijzers te voldoen: om, name-lijk, deze woordenlijstjes te doen drukken, om hun
daar-*

V O O R B E R I G T :

daardoor gelegenheid te geven, hunne meergevorderde leerlingen, niet alleen in het spellen en lezen dier woorden, maar tevens in de kennis van de beteekenis van dezelve, te oefenen.

Intusfchen vond men het soms zeer moeilijk, de echte beteekenis van sommige woorden, in onderscheiding van andere gelijksoortige, op te geven; moeilijk, van eenige bastaardwoorden eene juiste vertaling te geven zonder eene breede omschrijving; moeilijk, nog eens, wanneer van andere woorden de zin in het gebruik verschilt van hunne ware oorspronkelijke beteekenis. Deskundigen, dit in aanmerking nemende, zullen, zoo zij er eenige onnaauwkeurigheden in ontdekken, dezelve, hoopt men, te ligter verschoonen.

Eindelijk wil ik nog herinneren, dat ik bij de minbekende woorden, in de Hervormde Psalmberijming voorkomende, de psalmen en verzen, waar die gevonden worden, er nevens gevoegd heb; om den leerling gelegenheid te geven, den zamenhang van zulke woorden daár na te zien, om derzelve beteekenis te beter te kunnen bevatten.

Oude Pekel - A, 1803.

DE SCHRIJVER.

A 3

BE.

BERIGT VOOR DEN TWEEDEN DRUK.

Nadat ik de bescheidene beoordeeling van dit werkje, door onze zeer geachte Vaderlandsche Bibliotheekschrijvers, gelezen heb, komt het mij onmogelijk voor, eene lijst van minbekende woorden op te maken, die voor alle oorden van ons Vaderland juist geschikt is. Vele woorden toch, in ons Gewest min of naauwelijks bekend, zag ik, dat in andere Gewesten in algemeen gebruik waren, en zoo ook omgekeerd. — Wie kent b. v. hier niet het woord achterstallig? daar men, integendeel, hier onder de honderd menschen naauwelijks een zal vinden, die weet wat koonen zijn.

Hetzelfde geldt ook min of meer van de meest in gebruik zijnde Bastaardwoorden. — Daar ik echter, nu nog meer dan voor de eerste uitgave, van de nuttigheid van zulke woordenlijstjes, voor schoolkinderen en voor den gemeenen man, overtuigd ben, geef ik tot eenen herdruk wederom mijne toestemming; en daar het mij ondoenlijk is, mij
naar

naar alle oorden van ons Vaderland te voegen, vind ik het natuurlijkst, dit Gewest, waar mijne werkjes het meest gebruikt worden, ook meest in het oog te houden. Eenige baarblijkelijke fouten, mij door onderscheiden Boekbeoordeelaren aangewezen, (waar voor ik hun verpligt ben,) heb ik in dezen druk verbeterd. Ook heb ik er hier en daar een woord ingelascht: doch de woordenlijstjes aanmerkelijk te vergrooten, achtte ik tot mijn oogmerk niet noodzakelijk. Eene grootere lijst van Bastaardwoorden voor den meerbeschaafden stand te maken, gaat ook mijne krachten te boven: waarom ik dit werk aan geleerde mannen overlaat.

Men heeft mij ook niet geheel ongegrond berispt, dat ik verkeerdelijk onder de Bastaardwoorden zulke geplaatst heb, die reeds het burgerregt in onze taal verkregen hebben, als Arfenaal, Bannier, enz.; evenwel komt het mij nuttig voor, dat kinderen in de ware beteekenis van dezelve ook onderriegt worden: doch die afzonderlijk te plaatsen is ook aan zwarigheden onderhevig; — en vele behouden toch min of meer eene vreemde spelling, als Cedel, Cel, Cirkel, Exemplaar, Oceaan, enz.

Gevoegeijkst kwam het mij dus voor, op den

titel, bij het woord *Bastaardwoorden*, te voegen: en die uit andere talen ontleend zijn.

Voorts meenen sommige Beoordeelaars, dat het onnoodig zij, woorden te vertalen, die van andere afstammen: ik geloof echter het tegendeel.— Men zegt b. v. aan een kind: multiplicatie beteekent vermenigvuldiging; men vrage dan, wat beteekent nu multipliceren? en het zal, zonder onderrigt, weder verlegen staan, om zich nauwkeurig uit te drukken, enz.

BERIGT VOOR DEN VIERDEN DRUK.

Een paar Geleerden hadden mij hunne aanmerkingen op dit werkje medegedeeld, — en ik maakte er gebruik van; in vertrouwen, dat de veranderingen in deze uitgave ook tevens als verbeteringen zullen beschouwd worden.

DE SCHRIJVER.

LIJST

L I J S T
VAN
MINBEKENDE
NEDERLANDSCHE WOORDEN.

A.

A aloud, zeer oud.

Aamachtig, ook amechtig, kortademig,
door werken of loopen als buiten adem gebragt.

Aarzelen is eigenlijk terug deinzen, achter-
waarts keeren: doch wordt ook gebruikt voor
in twijfel staan, besluiteloosheid; alsmede,
voor langzaam of schroomachtig voort te gaan:
van zulk eenen zegt men: hij *aarzelde*, om
verder te komen.

Aggefolterd, afgepijnigd.

Akelig, droevig, treurig, naar, afschuwelijk.

Arts, geneesmeester.

Artfenij, geneesmiddel.

Aterling, bastaard, ontaarde, duisterling.

Averegtsch, verkeerd, slecht, ondeugend.

- Bar, dor, ontbloot, guur. Zoo leest men van het *barre* noord. (Pf. 89: 6.)
- Barsch, stuursch, onvriendelijk.
- Bedolven, begraven. (Pf. 104: 3.)
- Bedremmeld, beteuterd, bedeesd, onthutst.
- Beemden, weilanden, grasrijke velden. (Pf. 104: 5.)
- Befaamd, berucht.
- Begluren, iets als uit een' schuilhoek beschouwen, of bespieden.
- Beklijven, bestendig of vast voortduren. (Pf. 102: 6.)
- Bekoorlijk, behagelijk.
- Bekoren, behagen. (Pf. 128: 2.)
- Belemmeren, verhinderen. (Pf. 66: 5.)
- Belgen, verontwaardigen, verstoren. (Pf. 101: 5.)
- Belonken, met oogen vol liefde en welgevalen iets beschouwen. (Pf. 68: 7.)
- Bemantelen, bewimpelen, bedekken.
- Benarren, benaauwen, klemmen.
- Benepen, beangstigd, benaauwd.
- Bescheren, beschikken, toedeelen.
- Beschoren, beschikt, toegedeeld. (Pf. 3: 1.)
- Be-

Betigten, beschuldigen, aanklagen. (Ps. 119:12.)

Bezwalken; met vuile damp bewafemen.

Blaken, gloeijen, b. v. van hitte. (Ps. 104:16.)

Blaam, kwaad gerucht. (Ps. 41:3.)

Blozen, schaamrood worden. (Ps. 4:2.)

Baeteling, iemand, die met berouw zijne misdaden belijdt. (Ps. 51:1.)

Bonzen, geweldig slaan of stooten, met een dof geluid.

Breidelen, intoomen, (Ps. 39:1.)

D.

Deernis, medelijden. (Ps. 102:8.)

Deinzen, terug keeren, aarzelen.

Delven, graven. (Ps. 7:8.)

Deren, schelen, schaden, smarten. (Ps. 90:2.)

Derven, misfen, ontberen. (Ps. 109:5.)

Disch, eene tafel, inzonderheid eene aangeregte etenstafel. (Ps. 128:2.)

Dralen, talmen, langzaam voortmaken.

Drom, zamengedrongene menigte. (Ps. 73:9.)

Dubben, twijfelen, wankelen.

Duchtig, krachtig, sterk, goed.

Duwen, stooten, ook met verachting iemand iets toewerpen, of toesprenken.

E.

E.

Ega, of Gade, echtgenoot.

Erlangen, verkrijgen. (Pf. 33: 4.)

Euvel, kwaad.

Euvel daden, kwade daden. (Pf. 25: 5.)

Euvelmoed, een kwaad of boos gemoed. (Pf. 9: 12.)

F.

Falen, misfen, feilen. (Pf. 139: 9.)

Fier, moedig, onverfaagd. (Pf. 104: 11.)

Flonkeren, schitteren, glinsteren, flikkeren, een blinkend licht verspreiden. (Pf. 33: 3.)

Fnuiken, inkorten, beteugelen, verzwakken. (Pf. 5: 1.)

G.

Galm, schelle klank. (Pf. 47: 3.)

Gareel, zeeltuig der trekpaarden.

Garven, schoven. (Pf. 129: 5.)

Gedoogen, dulden, toelaten.

Gedost, gekleed.

Gehengen, gedoogen, dulden. (Pf. 132: 2.)

Gekneld, geprangd, zijn woorden van genoegzaam gelijke beteekenis; nl. geperst, zwaar gedrukt. (Pf. 116: 2. Pf. 3: 3.)

Ge-

Geknot, afgekort.

Gekrijsch, alarm, geschreeuw, krijgsgedruisch. (Ps. 145: 6.)

Gelang, mate.

Gereten, gescheurd.

Gevaarte, groote klomp, groot gesticht, of gebouw. (Ps. 104: 4.)

Gids, leidsman, wegwijzer.

Glansrijk, rijk van glans.

Glibberen, uitglijden. (Ps. 37: 12)

Glibberig, glad.

Gramstorig, toornig, verdrietig.

Gretig, zeer begeerig.

Grieven, doorpriemen, pijnlijk steken, beledigen. (Ps. 52: 3. 137: 4.)

Gruwen, verfoeijen, ijzen.

Gudzend, gulpend, tappelings afloopend.

H.

Haken, sterk verlangen. (Ps. 119: 87. 131: 3.)

Hagchelijk, gevaarlijk. (Ps. 146: 3.)

Halm, stroospier of steng, waaraan de korenaar wast. (Ps. 65: 9. 104: 7.)

Hef, droesfem, grondsoep. (Ps. 75: 5.)

Heul, hulp, heil, troost. (Ps. 71: 1.)

Heusch,

Heusch, bescheiden, beleefd: dus *onheusch*, onbescheiden, onbeleefd, onvriendelijk.

Hulde, verschuldigd eerbewijs, onderwerping.
(Pf. 45: 6.)

Hunkeren, iets met drift begeeren, en dit meer door gebaren en daden, dan door woorden te openbaren. (Pf. 106: 8.)

K.

Kaak, kies- en tandbeen. Ook worden de *wangen* wel eens *kaken* genoemd.

Kabbelen, een zachte slag van het water, dat zich golvend beweegt: dus spreken de dichters van *kabbelende* stroompjes.

Kalm, stil, bedaard.

Kalmte, stilte, bedaardheid.

Karig, hoogzuinig, eenigzins gierig.

Kil, is eigenlijk eene ligte graad van warmte, maar wordt dikwerf in een' sterken zin gebruikt voor zeer *koad*: dus zegt men: een *kille* schrik; het *kil* gebeente eens dooden.

Kloek, verstandig, bekwaam, groot, sterk.

Koen, stoutmoedig, heldhaftig, onbevreesd.

Kouten, gemeenzaam praten.

Koonen, wangen.

Kreits,

Kreits, kring, omtrek, oord, landstreek. (Pf. 104: 3.)

Krieken, opdagen of aanbreken van den morgenstond. (Pf. 63: 1.)

Kroost, nageflacht, kinderen. (Pf. 128: 2.)

Kruin, eigenlijk het bovenste deel van 's menschen hoofd; doch wordt ook in een' meer algemeen zin gebruikt voor den bovensten top van iets, als *kruin der bergen* (Pf. 104: 4. en 9.)

Kwik, levendig, vlug; hier van komt

Kwikzilver, vlugtig, levendig zilver.

L.

Lafenis, verkwikking. (Pf. 104: 6)

Laven, verkwikken. (Pf. 147: 5.)

Lenigen, verzachten, verminderen.

Loeijen, een bulkend of brommend geluid, of geschreeuw maken, b. v. zoo als de Runderbeesten.

Lommer, de schaduw van een bladrijk geboomte. (Pf. 104: 8.)

M.

Maar, mare, tijding, gerucht. (Pf. 68: 5.)

Malen, afteekenen, afbeelden, afschetsen.

Malsch, zacht, week, aangenaam. (Pf. 72: 9.)

Man-

Mangel, gebrek.

Marren, talmen, dralen.

Mollig, zoo zacht als een mol: eene mollige kat is eene vette kat.

Murmelen, een dof, zacht, dommelig gedruisch maken: zoo spreken de Dichters van murmelende beekjes.

N.

Noest, naarstig.

Nopen, aansporen, opwekken, bewegen; vooral door zachte middelen van overtuiging.

(Ps. 133: 2.)

Norsch, hetzelfde als barsch.

Nijpen, beklemmen: benepen, beklemd.

(Ps. 33: 3.)

Nijver, vlijtig, ijverig. (Ps. 129: 5.)

O.

Omftuwd, met luister en staatsie omringd.

Omzwachtelen, omwinden.

Onkreukbaar, dat niet te beschadigen, niet te veranderen, of niet te verminderen is. (Ps. 7: 2.)

Ontginnen, toebereiden, nl. van woest land.

Ontluiken, ontsluiten, openen, ook uitbotren, uitspruiten. (Ps. 104: 7.)

Ont-

- Ontmaskeren, ontblooten, kenbaar maken
in zijne ware gesteldheid.
- Ontwikkelen, ontvouwen, openleggen.
- Ontzwachtelen, ontwinden.
- Onverschrokken, onverfaagd, onbevreesd.
- Oord, omtrek, landstreek. (Ps. 19: 2.)
- Oulings, oudtijds.
- Overfchrijden, te buiten gaan. (Ps. 104: 6.)
- Overstelpen, opproppen, overkroppen. (Ps. 137: 2.)

P.

- Paaijen, vleijen, wat wijs maken.
- Paal, onbewegelijk, vast.
- Palingen, gieten, storten. (Ps. 102: 5.)
- Plotfelijk, ook plotfeling, oogenblikkelijk,
onvoorziens, snel.
- Poezel, poezelig, zacht opgevuld, bijna
hetzelfde als mollig: zoo zegt men van een ge-
zond en vet kind, dat het poezele armpjes heeft.
- Prangen, benaauwen, drukken, klemmen. (Ps. 119: 27.)
- Preutsch, hoogmoedig, trotsch.
- Pril, vlug, levendig, b. v. de prille jeugd, of
in het prilste der jeugd.

B

Prooi,

Prooi, roof. (Pf. 17: 6.)

Prijken, pralen, pronken.

R.

Reeks, rij, keten, menigte. (Pf. 74: 10.)

Rot, eigenlijk eene menigte menschen; doch wordt meest gebruikt voor eene vergadering van boosdoeners. (Pf. 1: 1. 27: 1.)

Rijten, scheuren.

S.

Sarren, tergen. (Pf. 25: 6.)

Schamper, scherp (een schamper woord); gevaarlijk (een schamper oord). (Pf. 5: 3.)

Schenddaad, euveldaad.

Schicht, pijn. (Pf. 64: 4.)

Schitteren, een' verblindenden glans verspreiden. (Pf. 21: 5.)

Schok, geweldige stoot, met eene plotselinge en heftige beweging. (Pf. 18: 2. 38: 10.)

Scholen, bijeenvergaderen, doorgaans met slechte bedoelingen.

Schragen, ondersteunen.

Schrapen, met ijver zamenrapen. (Pf. 127: 2.)

Slaken, losmaken. (Pf. 116: 9.)

Sloopen, slijten, afbreken, verbreken.

Sne-

- Snedig, geestig, vernuftig, vindingrijk.
 Sneven, sneuvelen, omkomen. (Pf. 40: 7.)
 Smalen, honen, schimpen. (Pf. 37: 7.)
 Sombere, eenzaam, treurig, doodsch. (Pf. 137: 2.)
 Splijten, scheuren. (Pf. 78: 8.)
 Staven; vastmaken, bevestigen, betoogen, bewijzen. (Pf. 2: 6. 132: 7.)
 Stroet, statelijke menigte. (Pf. 45: 7.)
 Streven, trachten.
 Strooken, overeenkomen.
 Struiven, met verheffing zich vertoonen, als een pronkende vogel.
 Strengelen, in elkander vlechten.
 Stug, stijf, onbuigzaam, weerstrevig. (Pf. 32: 2.)
 Stijgen, opklimmen. (Pf. 50: 1.)

T.

- Taak, opgelegde post.
 Telg, eigenlijk een jonge boomtak, of spruit; doch wordt ook oneigenlijk gebruikt voor *kind*. (Pf. 45: 6.)
 Tieren, zich weelderig vertoonen; ook een luidruchtig geluid maken. (Pf. 128: 2- en 22: 11.)
 Tintelen, zacht glinsteren. Het komt dus bijna met *flonkeren* overeen.

Tolk, taalsman.

Torfchen, zwaar dragen. (Pf. 68: 13.)

Trits, is eigenlijk eene menigte van drie; doch wordt ook genomen voor eene menigte van een onbepaald getal, even als *drom*.

Treken, snoode listen. (Pf. 5: 9.)

Tronk, stam.

Twijg, tak.

U.

Uchtendstond, morgenstond. (Pf. 92: 1. 24: 1.)

Uitbundig, overmatig, overvloedig.

Uitmergelen, uitzuigen, ontledigen, berooven. (Pf. 73: 4.)

Uitventen, uitveilen.

V.

Vaak, dikwerf, menigmaal; ook slaap.

Valleijen, dalen, vlakten tuschen bergen. (Pf. 104: 5.)

Veeg, gevaarlijk, nabij den dood of ondergang. (Pf. 44: 4.)

Vellen, ienrand te doen vallen, sneuvelen of verslaan. (Pf. 45: 3. 136: 17.)

Verbolgen, verstoord, vergramd. (Pf. 35: 3)

Ver-

Verguizen, belpotten, beschimpen.

Verknocht, gehecht, vastgemaakt.

Vermomd, verdonkerd, bedekt.

Verflag, opening, rekenschap.

Vertoeven, blijven, rusten.

Verwelken, en verflensen, zegt genoegzaam hetzelfde, nl. verdorren, verslappen, verwijnen. (Pf. 1: 2.)

Verwijl, uitstel.

Vlerken, vleugelen. (Pf. 104: 6.)

Vuig, lui, vadzig.

Vunsch, stinkend, afgrijselijk, afschuwelijk.

W.

Waan, meening, inbeelding.

Wapperen, een kletsfend geluid maken, door het heen en weder slaan, b. v. van eene vlag, een' vaandel of een zeil.

Waren, rondzwerfen, verschijnen; ook toezien.
(Pf. 91: 3.)

Wars, afkeerig. (Pf. 119: 2.)

Weidsch, onmatig opgepronkt.

Wemelen, eene krielende beweging maken.
(Pf. 104: 13.)

Wieken, vleugelen.

Wuft, wispelturig, onbestendig, ligt veranderlijk. (Pf. 78: 28.)

Y.

IJl, haast, spoed; b. v. in aller ijl.

IJlen, spoed maken; van hier:

IJlings, haastig, spoedig. (Pf. 10: 5.)

Z.

Zammelen, vertoeven, talmen.

Zege, zegepraal, overwinning, triomf.

Zegewagen, praalwagen van een' overwinnaar. (Pf. 104: 2.)

Zetel, troon, vaste zitplaats. (Pf. 76: 1.)

Zilte, zoute, brakke: b. v. zilte wateren.

Zoel, mild, vruchtbaar, warm. (Pf. 89: 6.)

Zwalp, golf; *zwalpend* nat, golvend nat.

Zweem, gelijkheid, overeenkomst.

Zwerk, *eene* drift van dikke wolken; *ook* dampkring, uitspanfel. (Pf. 19: 1. 68: 9. 108: 2.)

Zwichten, wijken, zich onwillig bukken en onderwerpen. (Pf. 97: 4. en 145: 5.)

Zwoegen, van vermoeidheid naar den adem hijgen. (Pf. 24: 1.)

Zwoel, drukkend warm (weder); *ook* bruinachtig van aangezicht (als verbrand door de zon).

L I J S T

L I J S T

V A N

MEEST IN GEBRUIK ZIJNDE BASTAARDWOORDEN,

ENEENIGE UIT ANDERE TALEN

ONTLEEND.

A.

Abbreviatie, verkorting.

Abbreviëren, verkorten.

Abfent, afwezig.

Abfentie afwezigheid.

Abfolut, (l. *luut*,) volftrekt.

Abfurd, ongerijmd, ongefchikt.

Abuis, misflag.

Akademie, Hoogeschool.

Accent, woordklank, nadruk van toon.

Accepteren, aannemen.

Accident, toeval; *ook* gezwel.

Accorderen; overeenkomen; *ook* toestaan.

Accuraat, nauwkeurig.

B 4

Ac-

Accuseren, beschuldigen; ook berigt geven,
b. v. *van den ontvang van eenen brief.*

Actif, (l. *actief*,) werkzaam, ijverig.

Actum, gedaan.

Adderen, zamentellen.

Additie, zamentelling.

Admiraal, Bevelhebber eener vloot, Vlootvoogd.

Adres, opschrift, aanwijzing op een' brief.

Adresferen, aanwijzen, vervoegen, beschikken.

Advenant, evenredigheid.

Adverteren, bekendmaken.

Advertisfement, bekendmaking in eene Courant.

Advis, (l. *advies*,) oordeel *over eene zaak*, berigt, raad.

Adviferen, oordeelen, berigten, raden.

Advokaat, voorspraak, pleitbezorger.

Affaire, (l. *affeere*,) handel, bedrijf, zaak.

Affect, sterke gemoedsbeweging.

Affront, hoon, verongelijking.

Affronteren, honen, verongelijken.

Agent, Zaakgelastigde.

Algebra, Stelkunst.

Al-

- Allée, laan met boomen.
- Allegorie, zinnebeeldige rede.
- Alliantie, verbond.
- Almanak, tijdwijzer.
- Alteratie, verandering, ontsteltenis.
- Amalgama, vermenging, ineen-smelting.
- Ambassadeur, Afgezant, *nl. van den eenen Staat bij den anderen.*
- Ambitie, eerzucht.
- Ammunitie, krijgsgereedschap; *meest alleen* kruid en lood.
- Amnestie, vergiffenis, vergeving *van een misdrijf.*
- Ampel, ruim.
- Ampliatie, verruiming, verwijdering, vermeerdering, vergrooting.
- Analogie, gelijkvormigheid, overeenkomst.
- Anatomie, ontleedkunde.
- Animeren, aanmoedigen.
- Annex, verbonden, aanhoorig.
- Antichambre, gehoorzaal, *b. v. van Vorsten.*
- Anticipatie, vervroeging.
- Antiek, ouderwetsch.
- Antiquiteiten, oudheden, oude zeldzaamheden.

Apart, afzonderlijk.

Apocrijf, verborgen, vreemd, ongeloofelijk.

Apologie, verdedigfchrift.

Apostel, Gezant van Jezus Christus.

Apotheek, Artsenijwinkel.

Apparent, waarschijnlijk.

Apparentie, waarschijnlijkheid.

Appelleren, zich beroepen *op een' ander' regter.*

Appetijt, eetlust.

Applicatie, toepafing, ijverige toeleg.

Appliceren, toepafen, zich met ijver ergens op toeleggen.

Approbatie, goedkeuring.

Approberen, goedkeuren.

Architect, Bouwmeester.

Archiven, oude ftatsftukken.

Arithmetica, Rekenkunst.

Argument, bewijsreden.

Aristocratie, overheerschend bewind van aanzienlijken *of* familieregering.

Armée, heirleger.

Arrefteren, vaststellen, in hechtenis nemen, vastzetten.

Arfenaal, wapenhuis.

Ar-

Artikel, lid, stuk; ook soort van koopwaren.

Artillerij, geschut.

Asfisteren, bijstaan, ondersteunen.

Asfuradeur, verzekeraar.

Asfurantie, verzekering.

Asfureren; verzekeren.

Astronomie, Sterrekunde.

Atheïst, Godverloochenaar.

Attent, oplettend.

Attentië, oplettendheid.

Attestatie, getuigschrift.

Audiëntie, gehoor.

Authentiek, echt geschreven (*door den schrijver, wiens naam er voorstaat*); ook een echt afschrift van een oorspronkelijk opstel.

Authorisatie, magtiging.

Authoriseren, bevoelmagtigen.

Authoriteit, gezag, gezagvoerder.

Azuur, azuursteen; ook hemelsblauw.

B.

Bagagie, (l. *bagazie*,) reisgoed.

Bagatel, beuzeling, kleinigheid.

Banier, vaandel.

Barbier, baardscheerder.

B a n-

Banquet, (l. *banket*,) lekker suikergebak.

Barrière, sluitboom; ook voormuur.

Basis, grondlijn, grondslag.

Bastion, bolwerk.

Bataille, (l. *Batalje*,) veldslag, of zeeslag.

Bataillon, (l. *Bataljon*,) eene bende krijgsknechten te voet.

Batterij, geschutplaats, eene plaats met geschut beplant.

Bibliotheek, boekverzameling, boekerij.

Billet, (l. *bieljet*,) briefje.

Brillant, (l. *briljant*,) glansrijk.

Brutaal, beestachtig, onbeschoft.

Bruto, ongelouterd, ongezuiverd, nl. *koopwaren*.

C.

Cabaal, aanhang.

Cachet, (l. *casjet*,) zegel.

Cachetteren, verzegelen.

Calculatie, berekening.

Campement, legerstand, legerplaats.

Camperen, legeren.

Canon, regel, door eene Kerkvergadering vastgesteld.

Canoniek, regelmatig, door de Kerk aangenomen.

Cas-

- Casferen, afdanken, afzetten.
 Catalogus, naamlijst *van boeken, prenten, enz.*
 Cather, leergestoelte.
 Catholiek, algemeen, Roomscheatholiek.
 Cavallerij, ruitery.
 Cedéren, afstaan.
 Cement, steenkalk.
 Centrum, middelpunt.
 Ceremonie, plegtigheid, kerkplegtigheid.
 Certificatie, verzekering.
 Certificeren, verzekeren, verklaren.
 Ceruis, loodwit.
 Cesfie, afstand.
 Chaos, verwarde klomp.
 Charge, (l. *sjarfje*,) bediening.
 Charmant, (l. *sjarmant*,) bekoorlijk.
 Chef, (l. *sjesf*,) opperhoofd.
 Chymie, chemie, stoffscheiding.
 Chymist, chemist, stoffscheider.
 Chirurgijn, wondheeler.
 Cijfer, talletter.
 Cirkel, kring.
 Citatie, dagvaarding; ook aanhaling.
 Citeren, dagvaarden; ook aanhalen, b. v. *een
gezegde van iemand.*

C i-

- Cito, fchielijk.
- Civil, (l. *civiel*.) burgerlijk, heusch.
- Collecte, geldverzameling, geldgaring.
- Collecteur, collector, geldinzamelaar, gaarder.
- Collega, ambtgenoot.
- Collegie, bijeenkomst; ook vergaderplaats.
- Combineren, zamenvoegen.
- Comédiant, tooneelspeler.
- Comédie, tooneelspel, *eigenlijk* blijspel.
- Commandeur, bevelhebber.
- Commanderen, bevel geven, gebieden.
- Commercie, koophandel.
- Commies, lasthebber.
- Commisfaris, gemagtigde.
- Committé, gemagtigde vergadering.
- Committent, lastgever.
- Commode, welvoegelijk, gemakkelijk.
- Communie, gemeenschap.
- Communicatie, mededeeling, bekendmaking.
- Communiceren, mededeelen, bekendmaken.
- Compact, verdrag.
- Compagnie, (l. *kompanjie*.) gezelschap, maatschappij; ook eene bende voetvolk.

Com.

- Compagnon, (l. *kompanjon*,) medgezel, deelgenoot.
- Compareren, verschijnen.
- Comparitie, bijeenkomst, verschijning.
- Compleet, volkomen.
- Compliment, pligtpleging.
- Complot, zamenrotting.
- Concept, ontwerp.
- Concilie, hooge kerkvergadering, *in de oude Catholijke kerk.*
- Concluderen, besluiten.
- Conclusie, besluit.
- Condemneren, veroordeelen.
- Conditie, beding, voorwaarde.
- Conditioneel, voorwaardelijk.
- Condoleren, rouwbeklagen.
- Confirmatie, bevestiging.
- Confisqueren, (l. *keren*,) verbeurdverklaren.
- Conform, gelijkvormig.
- Conformereren, gelijkvormig maken.
- Confrater, medgezel, medebroeder.
- Confronteren, tegen elkander vergelijken.
- Confusie, verwarring.
- Conscientie, geweten.

Con-

- Conscriptie**, opschrijving, nl. *van jonge
manschap tot de krijgsdienst.*
Conscrit, tot de krijgsdienst bestemde jongeling.
Consent, verlof, toestemming.
Consenteren, toestemmen.
Confiderabel, aanmerkelijk.
Confideratie, aanmerking.
Confidereren, aanmerken.
Conspiratie, zamenzwering.
Constant, standvastig.
Confsternatie, ontfeltenis.
Consul, Burgemeester, of Bewindhebber der
Natie; ook een gelastigde van koophandel bij
eene vreemde Mogendheid.
Consuleren, raadplegen.
Consumeren, verteren.
Contant, gereed.
Content, tevreden.
Continuatie, voortdoring.
Continueren, volharden, voortduren.
Contra, tegen.
Contrarie, tegendeel, tegengesteld.
Contract, overeenkomst, verdrag.
Contracteren, onderhandelen.

Con-

- Contrei, oord, landstreek.
 Contribueren, opbrengen, toebrengen.
 Contributie, schatting, opbrenging.
 Conventie, vergadering; ook verdrag.
 Conversatie, verkeerling.
 Converseeren, verkeeren.
 Cordaat, rondborstig, openhartig.
 Corpulent, diklijvig.
 Corrigeren, verbeteren, berispen.
 Costume, gewoonte, kleederdragt.
 Couragie (l. *koerassie*); moed.
 Courant, nieuwspapier, dagblad; ook loopend,
 t. w. geld, dat in den handel in omloop is;
Hollandsch Courant.
 Courier, bode.
 Couvert, omslag om een' brief.
 Creatuur, scheepsel.
 Crediet, vertrouwen, geloof geven.
 Crediteren, borgen.
 Crediteur, schuldeischer.
 Crimineel, straffschuldig of lijfstraffschuldig.
 Curateur (tor), verzorger; ook opzigter.
 Cubiek, teerling.
 Cilinder, ronde zuil, rol.

Cilindriek, rolvormig.

D.

Dame, Jufvrouw.

Datum, dagteekening.

Debatten, twistredenen.

Debet, is schuldig.

Debiteur, schuldenaar.

Debiet, vertier.

Decideren, beslissen.

Decifie, befliffing.

Declaratie, verklaring.

Declareren, verklaren.

Declinatie, buiging, afwijking.

Declineren, buigen; ook afwijken.

Decreet, besluit.

Decreteren, besluiten, vaststellen.

Defect, gebrekkig.

Defenfie, verdediging.

Defenderen, verdedigen.

Definitie, bepaling.

Deliberatie, beraad, beraadflaging.

Delibereren, beraden, beraadflagen.

Demanderen, aanbevelen.

Democratie, volksregering.

Demoliëren, vernielen.

De-

- Demonstratie, betooging.
 Demonstreeren, betoogen.
 Deportereren, afzetten, uitbannen.
 Deputatie, plegtige bezending.
 Deputeren, afzenden.
 Defertieren, wegloopen.
 Deferteur, weggelooptene, t. w. *krijgsknecht*.
 Defert, nageregt.
 Defisteren, afstaan.
 Desorde, verwarring.
 Destinatie, bestemming.
 Devies, zinspreuk.
 Devoot, aandachtig, eerbiedig, godvruchtig.
 Diaken, armenbezorger.
 Diameter, middellijn.
 Dicteren, voorzeggen, *om na te schrijven*.
 Diëet, leef- of eetregel.
 Different, verschil; ook verschillend.
 Dimissie, ontslag.
 Direct; regtsreeks.
 Directie, besturing.
 Dirigeren, besturen.
 Discipel, leerling.
 Discipline, tucht, krijgstucht.

Discours, gesprek, redenering.

Discoureren, zamenspreken, redeneren.

Discreet, bescheiden.

Discretie, bescheidenheid.

Disponeren, beschikken.

Dispositie, beschikking.

Disputeren, redetwisten.

Disolveren, ontbinden.

Distantie, afstand *van plaats*.

Distinct, onderscheiden.

Distinctie, onderscheiding.

District, landstreek.

Dito, hetzelfde.

Diverteren, verlustigen.

Divertissement, verlustiging.

Divideren, verdeelen, deelen.

Divisie, afdeeling, deeling, nl. *in de Rekenkunde*.

Doctor, leeraar, geleerde.

Domestiek, huisbediende.

Dominé, prediker, kerkleeraar.

E.

Echo, weergalm.

Eclips, verduistering; *meest gebruikelijk van zons- of maansverduistering*.

Edict, gebod.

E f-

- Effect, uitwerking.
 Egaal, gelijk.
 Egaliteit, gelijkheid.
 Electie, verkiezing.
 Element, hoofdstof.
 Emplooi, (l. *amplooi*), bezigheid, bedrijf, be-
 diening.
 Emploijeren, bezigen.
 Enorm, onmatig, veel.
 Enthusiasme, geestdrift.
 Enveloppe, omslag *om een pak of brief*.
 Epistel, zendbrief.
 Equipage, uitrusting.
 Equiperen, uitrusten.
 Ergo, derhalve.
 Escorte, geleide.
 Escorteren, geleiden.
 Eskader, smaldeel *eener vloot*.
 Eskadron, bende ruiters.
 Estimeren, achten.
 Evangelie, blijde boodschap.
 Examen, beproeving, onderzoeking.
 Examineren, beproeven, onderzoeken.
 Excellent, voortreffelijk, uitmuntend.

- Exceptie**, uitvlugt, uitzondering.
Excuseren, verschoonen, verontschuldigen.
Excuus, verschooning, verontschuldiging.
Executie, uitvoering.
Exempel, voorbeeld.
Exemplaar, voorbeeldig; *ook* afdrukfel.
Exemt, uitgezonderd.
Exercitie, oefening.
Explicatie, ontvouwing, uitlegging.
Expliceren, ontvouwen, uitleggen.
Expres, uitdrukkelijk.
Expresfe, afzonderlijke bode.
Extra, bij uitstek, buitengewoon.
Extraordinair, buitengewoon.
Extract, uittrekfel.

F.

- Fabel**, verduichtfel.
Fabriek, werkplaats, *waar koopmanschappen vervaardigd worden.*
Facit, uitkomst *bij het rekenen.*
Familie, geslacht; *ook* huisgezin.
Familiair (l. *familiër*), gemeenzaam.
Fantafie, inbeelding.
Fataal, gevaarlijk, noodlottig.

F a-

- Fatigues**, afmattingen, vermoeijingen.
Fatsoen, gedaante, goede opvoeding.
Favoriferen, begunstigen, voorthelpen.
Feliciteren; gelukwenschen.
Fiat, het zij zoo, het geschiede.
Fidél, getrouw.
Figuur, afteekening, gedaante.
Filozoof, wijsgeer.
Filozofie, wijsbegeerte.
Finantiën, geldmiddelen.
Firmament, sterrenhemel.
Flatteren, vleijen.
Florifant, bloeiend, welvarend.
Fontein, springbron.
Formeel, vormelijk, behoorlijk.
Formeren, maken.
Fortuin, geluk.
Fouragie, voeder.
Fragment, afgebroken stuk.
Franco, vrachtvrij.
Frontieren, grenzen.
Functie, bediening.
Fundament, grondslag.
Funderen, grondvesten.

G.

Galerij, overdekte wandelgang.

Generaal, algemeen; ook legerhoofd.

Generatie, voortteling, geslacht.

Genereus, edelmoedig.

Geometrie, meetkunde.

Geographie, aardrijkskunde.

Gereformeerd, hervormd.

Globe, bol.

Grammatica, spraakkunst.

Gratie, gunst, genade.

H.

Habijt, kleeding.

Harmonie, overeenstemming.

Hazardereren, wagen.

Heremiet, kluizenaar.

Heremitagie, kluizenaars verblijf.

Historie, geschiedenis.

Honneur, eer.

Honorabel, eerlijk, roemrijk.

Horizon, gezigteinder.

Horologie, uurwerk.

Hypocryt, geveinsde.

Hypotheek, vast onderpand.

I.

Ideé, denkbeeld.

Ideaal, denkbeeldig.

Illuminatie, verlichting.

Illumineren, verlichten.

Immediaat, zonder uitstel.

Impertinent, onbeschoft.

Important, aanmerkelijk, gewichtig.

Improberen, afkeuren.

Incluis, ingesloten.

Incommoderen, hinderen.

Indifferent, onverschillig.

Infaam, eerloos.

Infanterie, voetvolk.

Informatie, kondschap.

Informeren, kennis geven.

zich Informeren, kennis nemen.

Inscriptie, inschrijving, opschrift.

Insinuatie, waarschuwing, aanzegging.

Insinuëren, waarschuwen.

Inspecteur, opziener.

Inspectie, bezigtiging.

Instinct, natuurdrijf.

Instructie, lastbrief; ook onderwijs.

Instrument, werktuig.

Intentie, voornemen, toeleg.

Interest, belang, winst, rente.

Interesfant, belangrijk; ook eigenbatig.

Inundatie, overstrooming.

Inunderen, overstroomen.

Ironie, spotrede, *welke men juist in een' tegenovergestelden zin moet verstaan.*

Item, insgelijks.

Ivoor, elpenbeen, olifantstand.

J.

Jaloufie, wangunst, argwaan, ijverzucht, minnenijd.

Journaal, daglijst, dagverhaal.

Judicature, regterschap.

Jurisdicctie, regtsgebied.

Justitie, geregt, regt.

Juweelen, edele gesteenten.

K.

(Zijnde uit oudere talen ontleende woorden.)

Kanaal, waterloop.

Kanalje, deugniet, slecht volk.

Kanselarij, schrijfzaal.

Kanselier, oppergeheimschrijver.

K a.

- Kapitaal, hoofdsom.
 Kapitein, hoofdman.
 Kapittel, hoofdstuk.
 Karakter, aard, natuur *of* inborst *van een'*
 perfoon.
 Kasfier, geldhandelaar, kashouder.
 Klerk, hulpschrijver, schrijfknecht.
 Klimaat, luchtstreek.
 Klisteren, spuiten.
 Kokarde, hoedstrik.
 Kolijk, darm- of buikpijn.
 Kolom, zuil.
 Kolonel, bendeöverste *bij krijgsvolk.*
 Kolonie, volkplanting.
 Komeet, staartster.
 Kompas, windstreekwijzer, noordwijzer.
 Konfonant, medeklinker.
 Konstapel, kanonnier.
 Kopiëren, afschrijven.
 Kopij, afschrift.

L.

- Lakei, bediende, lijfknecht.
 Lamenteren, jammeren.
 Lancet, vlijm.

L a u

Lauderen, prijzen.

Laxeren, losfen, buikzuiveren.

Legaal, wettig.

Legaat, erfgift, erfmaking.

Legateren, erfbegiftigen.

Liber, vrij.

Liberaal, gulhartig, milddadig; ook toegevend,
vooral in Godsdienstige verschillen.

Libereren, bevrijden, verlossen.

Limiet, scheidpaal, grens.

Liniaal, regel, *om er lijnen naar te trekken.*

Linie, lijn.

Liquidatie, vereffening.

Liquideren, vereffenen.

Lokaal, plaatselijk; ook plaats of gebouw.

Logement (l. *lozement*), herberg, huisvesting.

Logeren, herbergen, huisvesten.

Logica, redeneerkunst.

Lombard, beleenbank.

M.

Machine (l. *masjine*), kunstwerktuig.

Madame, mevrouw.

Magazijn, voorraadplaats.

Magistraat, overheid.

Ma-

Magneet, zeilsteen.

Magnifiek, heerlijk.

Maintineren, handhaven, onderhouden.

Majoor, eerste-of opperman.

Mandaat, bevelschrift.

Manier, wijze.

Manifest, verklaarschrift.

Mankeren, ontbreken.

Manœuvre, handgreep, krijgsverrigtingen.

Manuscript, handschrift.

Marcheren, voorttrekken.

Matérie, stoffe.

Maxime, grondregel.

Medaille (l. *medalje*), eer- of gedenkpenning.

Mediatie, bemiddeling.

Medicamenten, Medicijnen, geneesmidde-
len.

Meditatie, overpeinzing.

Mediteren, overpeinzen.

Melancholie, zwaarmoedigheid.

Melancholiek, zwaarmoedig.

Melodie, welluidendheid.

Memorie, geheugen.

Meridiaan, middaglijn.

Me-

Metalen, bergstoffen.

Metaphysica, bovennatuurkunde.

Methode, leerwijze.

Meubelen, huisraden.

Microscoop, vergrootglas, *om er zeer kleine en nabijzijnde voorwerpen door te beschouwen.*

Militie, krijgsvolk.

Minister, staatsdienaar, dienaar.

Mirakel, wonderwerk.

Mirakuleus, wonderdadig.

Miserabel, ellendig.

Misfive, brief *van of aan een' voornamen persoon.*

Mistiek, verborgen, dweepachtig.

Modèl, voorbeeld, ontwerp.

Moderaat, gematigd, bescheiden.

Modest, zedig.

Molest, overlast.

Moment, oogenblik.

Monarch, alleenheerscher.

Monarchie, alleenheersching.

Monopolie, alleenkoop, vooropkoop.

Monfieur, mijn heer.

Mo-

Monument, gedenkteeken.

Multiplicatie, vermenigvuldiging.

Multipliceren, vermenigvuldigen.

Municipaliteit, plaatsbestuur.

Murmureren, morren.

Muzijk, maatzang, maätspel.

Muzikant, zang- of speelkunstenaar.

Musketier, schutter.

N.

Naïf (l. *naief*), natuurlijk, ongedwongen.

Natie, volk.

Navigatie, zeevaart, fcheepvaart.

Neger, een zwarte.

Negotie, koophandel.

Negotiant, koopman.

Netto, effen.

Neutraal, onzijdig.

Nobel, edel.

Nominatie, benoemlijst, benoeming.

Notabel, aanzienlijk, opmerkelijk.

Notabéne, NB. let wel.

Notaris, beambtschrijver, regtschrijver.

Notéren, aantekenen.

Notificatie, bekendmaking.

No-

Notificeren, bekendmaken.

Notitie, aantekening.

Notoir, blijkbaar.

Numeratie, getalkunde, telling.

O.

Obediëren, gehoorzamen.

Obligatie, schuldbrief.

Observatie, waarneming.

Observeren, waarnemen.

Obstinaat, wrevelig.

Occasie, gelegenheid.

Oceaan, groote wereldzee.

Octrooi, vergunning.

Ode, lofzang.

Oeconomie, huishoudkunde.

Offereren, aanbieden.

Officie, ambt.

Officier, ambtenaar, *vooral bij krijgsvolk.*

Opera, zangspel.

Operatie, werking, kunstbewerking.

Opinie, meening.

Optica, gezigtkunde.

Orakel, godspraak.

Orateur, redenaar.

Ora-

Oratie, redevoering.
 Order, bevel.
 Ordinair, gewoonlijk.
 Ordonnantie, bevelfchrift.
 Ordonneren, bevelen.
 Origineel, oorspronkelijk.
 Orkaan, geweldige storm.
 Orthodox, regtzinnig.
 Orthographie, Spelkunde.
 Ovaal, eirond.

P.

Pagina, bladzijde.
 Paket, pak.
 Paleis, vorstelijk huis.
 Palisfaden, stormpalen.
 Parabel, gelijkenis.
 Paradijs, lusthof.
 Paradoxe, wonderspreuk.
 Paragraaf, afdeeling.
 Parallel, evenwijdig.
 Parapluie, regenscherm.
 Parate executie, haastige rechtsoefening.
 Pardon, vergiffenis.
 Pardonneren, vergeven.

D

Pa-

Parenthesís, tusfchenrede.

Parlement, staatsvergadering.

Part, deel.

Participant, deelgenoot.

Particulier, bijzonder.

Pas, stap; ook vrijgeleidebrief.

Pasfagie, doorgang, overtoegt.

Pasfagier, reiziger.

Paspoort, ontslagschrift.

Pastoor, herder, opziener.

Pasquil, lasterschrift.

Patiënt, zieke.

Patiëntie, geduld.

Patriarch, aartsvader.

Patriot, welgezinde vaderlander.

Patroon, voorbeeld, voorftander.

Paufe, rust.

Pauféren, rusten.

Peccéren, misdoen.

Pedant, windgek, winderig, gekachtig.

Pelgrim, bedevaartreiziger.

Péne, straf, pijn.

Penitentie, leedwezen, boetdoening.

Penfioen, jaarwedde.

Per-

- Perfect, volkomen.
 Perikel, gevaar.
 Periode, volzin.
 Permanent, bestendig.
 Permissie, verlof.
 Permitteren, toelaten, veroorloven.
 Perpendicular, loodregt.
 Perspectief, doorzigtkunde, ver-gezig.
 Pertinent, behoorlijk, nauwkeurig.
 Phantasia, inbeelding.
 Phycica, natuurkunde.
 Physiognomie, gelaatkunde.
 Piëus, godsdienstig.
 Pikant, nijdig, stekend.
 Pinceel (of *penseel*) schilderborsteltje, verfkwastje.
 Pistoel, handbus, schietgeweertje.
 Plakaat, bevelfchrift.
 Plan, ontwerp.
 Plan'eet, dwaalster.
 Plaveijen, bevloeren.
 Pleizier, vermaak.
 Plenipotentiaris, bevoelmagtigde staatsdienaar.

- Pleuris, zijdontsteking, zijdewee.
 Podagra, voetjigt, voeteuvel.
 Poeder, stof.
 Poëet, dichter.
 Poëzij, dichtkunst.
 Politie, burgerschap, burgerbestuur.
 Polijsten, gladmaken.
 Pomade, haarfmeer.
 Populair, gemeenzaam.
 Portie, aandeel.
 Portret, afbeeldfel.
 Positie, stand.
 Posfessie, bezitting.
 Postillon, briefdrager, postbode.
 Postscriptum, naschrift, (P. S.)
 Postuur, gestalte.
 Potentaat, mogendheid.
 Praktijk, beoefening.
 Practiferen, beoefenen.
 Precies, juist.
 Predikant, Godsdienstleeraar.
 Predikatie, leerrede.
 Prefereren, voortrekken.
 Prelaat, kerkvoogd, *zoo als bisfchop, Aarts-*
bisfchop.

Pre-

Preliminair, vooruitgesteld, voorloopig.

Preludium, voorspel.

Premie, eerprijs.

Preparatie, voorbereiding.

Prepareren, voorbereiden.

Present, geschenk; ook tegenwoordig.

Presenteren, aanbieden.

Presentie, tegenwoordigheid.

President, voorzitter.

Presfant, dringend.

Presferen, dringen.

Presumtie, vermoeden.

Pretendent, dinger, vorderaar.

Pretenderen, vorderen.

Pretensie, vordering.

Prins, Vorst.

Principaal, voornaam; ook huisheer.

Privaat, bijzonder.

Privilegië, voorregt.

Probatum, beproefd.

Proberen, beproeven.

Procederen, rechtspleging vervolgen, of doen voortgaan: *van hier ook pleiten.*

Proces, rechtspleging.

Procento, ten honderd.
 Proclamatie, afkondiging.
 Product, voortbrengfel.
 Profaan, heiligfchendend, onheilig.
 Profesfie, hantering, bedrijf, belijdenis.
 Profesor, Hoogleeraar.
 Profetie, voorzegging.
 Profijt, winst, voordeel.
 Profiteren, winnen, voordeel doen.
 Progres, voortgang.
 Project, ontwerp.
 Promotie, bevordering.
 Prompt, vaardig.
 Proper, net.
 Proponent, voorfteller, aankomend kerkleeraar.
 Proponeren, voorftellen.
 Proportie, evenredigheid.
 Propofitie, voorftel.
 Protectie, befcherming.
 Protest, wederspraak.
 Protestatie, tegenbetuiging.
 Protestant, wederspreker.
 Protesteren, een besluit wederspreken.
 Protocol, aanteeckenboek.

Pro-

Protocolleren, te boek stellen.

Proviand, spijsvoorraad.

Provisie, voorraad (*in 't gemeen.*)

Provincie, gewest.

Provisioneel, voorloopig.

Psalm, snaarzang, kerklied.

Publicatie, bekendmaking.

Publiceren, bekendmaken.

Publiek, openbaar, algemeen.

Pulver, buskruid.

Punt, stip.

Pupil, minderjarig weeskind.

Purgatie, buikzuivering; *ook* buikzuiverend
middel.

Purgeren, buikzuiveren.

Puur, zuiver.

Q

Quadraat, vierkant.

Quadrant, een vierde van een' kring.

Qualificatie, bevoermagtiging.

Qualificeren, bevoermagtigen.

Qualiteit, hoedanigheid.

Quantiteit, grootheid.

Quart, vierde deel.

Questie, geschil.

Qui-

Quitancie, kwijtbrief.

Quiteren, kwijtschelden.

Quohier, schattinglijst.

Quota, aandeel.

Quotifatie, begrooting.

Quotiferen, waardenen.

R.

Raar, zeldzaam.

Rabat, afslag.

Rabatteren, afslaan.

Railleren (l. *raljeren*), boerten, jokken.

Raisonnabel, redelijk, gulhartig.

Rappél, herroepen.

Rappélcren, herroepen.

Rappier, zijdgeveer, degen.

Rapport, verslag.

Rapportereren, verslag geven; ook terugnemen,
b. v. *een besluit*.

Rapsodie, mengelmoes.

Rariteit, zeldzaamheid.

Ratificatie, bekrachtigen.

Ratificeren, bekrachtigen.

Rebél, muiteling.

Rebélle, muitერიj.

Re-

- Receptisfe, handschrift van ontvang.
 Recept, voorschrijving, artsenijsbriefje.
 Recommandatie, aanbeveling.
 Recommanderen, aanbevelen.
 Recruit, nieuws aangeworven soldaat.
 Recruitering, aanwerving; ook voltallig maken.
 Reductie, herleiding, afslag.
 Reëel, wezenlijk, dadelijk.
 Reformateur, hervormer.
 Reformatie, hervorming.
 Reformereren, hervormen.
 Regent, volks- of landsbestuurder, bestuurder.
 Regiment, krijgsbende.
 Register, lijst.
 Registratie, opschrijving.
 Registreren, opschrijven.
 Reglement, rigtsnoer.
 Reguard (l. *regard*), aanschouwing, opmerking.
 Reguleren, rigten, schikken.
 Regulier, regelmatig.
 Relas, verhaal, berigt (nl. *in regtszaken*).
 Religie, Godsdienst.
 Reliquiën, overblijffelen.
 Remarqueren, aanmerken, opmerken.

Remedie, hulpmiddel.

Remissie, kwijtschelding.

Remitteren, terugzenden, overmaken, kwijtschelden.

Remonstrant, verzooger, aantooner.

Remonstreren, aantoonen.

Rencontre, ontmoeting.

Rencontreren, ontmoeten.

Renverfaal, tegenblijk.

Renvoyeren, verzenden, verwijzen, b. v.
naar eene geregtelijke of burgerlijke magt.

Reparatie, herstelling.

Repareren, herstellen.

Repeteren, herhalen.

Repetitie, herhaling.

Representant, vertegenwoordiger.

Representatie, vertegenwoordiging.

Republiek, gemeenebest.

Reprise, herhaling.

Rekwest, verzoekschrift.

Rekwestreren, verzoeken.

Requirereren, eischen.

Residentie, verblijf.

Resoluit, vrijmoedig.

Resolutie, besluit.

Re-

- Resolveren, voornemen, besluiten.
Respect, eerbied.
Respecteren, eerbiedigen.
Respijt, uitstel.
Rest, overschot.
Restitueren, terug geven, herstellen.
Resultaat, uitkomst, gevolg, slot.
Resumtie, herziening.
Retireren, terug keeren.
Retranchement, borstwering.
Revenue, inkomst *van goederen*.
Reviseur, overziener.
Revifie, overziening.
Revolteren, omkeeren, omwentelen.
Revolutie, omwenteling, staatsomwenteling.
Rhetorica, redekunst.
Rheumatiek, koudvochtig, zinkingziek.
Rifiko, gevaar.
Rifiqueren, wagen.
Roman, verdicht verhaal.
Romance, verdichte geschiedenis in versmaat.
Royaal, koninklijk, ruim.
Rudimenta, eerste beginselen, schets.
Ruïneren, vernielen.

R u-

Rum oer, gedruisch.

S.

Sabbat, rustdag der Joden.

Sakrament, heilteeken.

Salaris, werkloon.

Salut, heil.

Satisfactie, voldoening.

Satyre, hekelschrift.

Schavot, straftooneel.

Schepter, rijksstaf, regeringsstaf.

Scholarch, schoolopziener.

Scrupuleus, schroomachtig.

Secreet, geheim.

Secretarijs, geheimschrijver.

Secte, aanhang.

Secuur, vast, zeker.

Securiteit, vastheid, zekerheid.

Seigneur (l. *Séinjeur*), groot heer.

Sententie, vonnis.

Sentiment, gevoelen.

Sentimenteel, teergevoelig.

Separeren, afscheiden.

Sermoen, leerrede.

Serpent, slang.

Ser-

Servet, voorhangdoek.
Serviteur, dienaar.
Sessie, zitting.
Sekte, kunne.
Simpel, onnoozel, eenvoudig.
Singulier, bijzonder.
Sire, Heer Keizer! *of* Heer Koning!
Situatie, gelegenheid, toestand.
Sober, schraal.
Sociëteit, maatschappij.
Soldaat, bezoldeling, krijgsknecht.
Soldij, bezolding.
Solemneel, plegtig.
Sollicitant, verzoeker.
Sollicitatie, verzoek, aanzoek.
Solliciteren, verzoeken.
Somma, inhoud.
Sophist, drogredenaar, muggenzifter.
Sorteren, vaneen scheiden.
Souverein, oppermagtig.
Spanceren, wandelen, destig treden.
Spanderen, bekostigen.
Spatie, ruimte.
Specerijen, kruiderijen.

Spe-

Specie, soort, geldsoort.

Speciaal, bijzonder.

Spectakel, schouwspel.

Speculatie, overpeinzing, bespiegeling; ook onderneming.

Speculeren, overpeinzen, bespiegelen.

Spelonk, kuil, berghol, rotshol.

Speer, kloot.

Spion, verfpieder.

Standaard, veldvlag.

Statuur, gestalte.

Studie, leeroefening.

Studeren, leeroefenen.

Subiet, schielijk.

Subtractie, aftrekking, *in de Rekenkunde.*

Substraheren, aftrekken.

Subtiel, teeder, net, behendig.

Succes, gelukkig gevolg.

Supérbe, voortreffelijk.

Superstitie, bijgeloof.

Suppliant, smeekeling.

Suspect, verdacht.

Syllabe, lettergreep.

Syndicus, raadsman.

Sy-

Synode, hooge kerkvergadering, *bij de Hervormden.*

Systema, leerstelsel.

T.

Tabernakel, tent.

Tapijt, gestikt tafel- of vloerkleed.

Tarra, onzuiverheid; *of* hetgene afgetrokken wordt in koopmansberekeningen.

Tax, gezette prijs, aandeel.

Taxatie, waardering.

Taxeren, waarden.

Telescoop, verrekijker.

Tempeest, onweder.

Tempel, kerkgebouw.

Temperament, lichaamsgesteldheid.

Temperen, matigen.

Temteren, kwellen.

Term, kunstwoord.

Termijn, tijdperk.

Testament, uiterste wil.

Testimonie, getuigschrift.

Theater, schouwburg.

Theologant, Godgeleerde.

Theologie, Godgeleerdheid.

Theo-

Theorie, beschouwing, beschouwende wetenschap.

Timide, beschroomd.

Tiran, dwingeland.

Tirannij, dwingelandij.

Titel, benaming, toenaam.

Tolerant, verdraagzaam.

Tolerantie, verdraagzaamheid.

Tolereren, verdragen.

Tombe, praalgraf.

Torment, pijniging.

Totaal, geheel.

Tractaat, verbindtenis, verdrag.

Tractement, ambtsloon.

Trakteren, behandelen, onthalen.

Traditie, overlevering.

Trafiek, handel- of werkplaats.

Tragedie, treurspel.

Train, optogt, gevolg.

Tranquil, (l. *kiel*), welgemoed.

Translateren, vertalen.

Transport, overdragt.

Transporteren, vervoeren, overbrengen.

Triangel, driehoek.

Tri-

Tribuut, schatting.
 Triomf, zegepraal.
 Triomfant, zegepralend, zegerijk.
 Triest, zwaarmoedig.
 Tropheën, zegeteekenen.
 Troebel, beroerd.
 Troep, bende.
 Tumult, oproer.

U.

Ultimo, ten laatsten.
 Unie, vereeniging.
 Uniformiteit, gelijkvormigheid.
 Universiteit, Hoogeschool.
 Uniform, gelijke ambtskleeding.
 Ufancie, gebruik.
 Ufo., uitstel in wisselhandel.

V.

Vacant, ledig, openstaande.
 Vacantie, uitspanning.
 Vaceren, verledigen.
 Vagebond, landlooper, zwerveling.
 Valideren, vergelden.
 Variabel, veranderlijk.
 Variatie, verandering.
 Vafal, leenman.

E.

Ve-

- Vehement, heftig, hevig.
 Venijn, vergif.
 Vexeren, kwellen.
 Vicaris, plaatsbekleeder.
 Vice-admiraal, onderbevelhebber eener vloot,
 ondervlootvoogd.
 Victorie, overwinning.
 Victualie, scheeps leeftogt.
 Vigeur, kracht.
 Vigilant, wakker.
 Vignet, loofwerk, titelplaatje.
 Vilain, flecht, ondeugend.
 Viool, vedel.
 Visioen, verschijning, spookgezig.
 Visitatie, bezoeking.
 Visite, bezoek.
 Visiteren, bezoeken, onderzoeken.
 Vitriool, koperrood.
 Vivres, leeftogt, *bij krijgsvolk*.
 Vokaal, klinker.
 Vois, zangwijze.
 Vulkaan, volkaan, brandende berg.

Z.

- Zenith, kruinstip, toppunt.
 Zephyrs, zoele, verkwikkelijke winden.

T O E V O E G S E L
V A N
V R E E M D E W O O R D E N ,
tot beter verstand van Dichters, Redenaars, enz.

A.

- A e t e r, sijne hemellucht.
A m a z o n e, heldhaftige vrouw, heldin.
A m b r o z i j n, godenspijs, *naar de heidensche fabelleer.*
A r g u s, een man met honderd oogen *in de fabelleer: dus een vooruitziend of scherptziend man.*
A s t r o l a b i u m, sterrenhoogte-meter.
A u r o r a, godin van den morgenstond, morgenrood.
A u s t r a l i ë, Zuidland. *Het vijfde werelddeel.*
A v e, zijt gegroet.

B.

- B a c c h u s, wijngod *der heidenen.*
B a r d e n, Dichters en Zangers *bij de ouden.*
B e l l o n a, krijgsgodin.
B i g o t, bijgeloovig, overdreven godsdienstig.
B i o g r a f i e, levensbeschrijving.
B i s, tweemaal.

C.

- C a r t o n, dik, zwaar papier.

Céres, korengodin.

Choraal, kerkmuzijk.

Coloriet, verfgeving, *in de Schilderkunst.*

Comiek, snaaksch, schertsachtig aardig, of
fnedig.

Concordia, eendragt.

Cupido, minnegodje.

D.

Declameren, iets voordragen met sterke uit-
roeping.

Démon, booze geest.

Diana, jagtgodin. (Tempels van Diana, Hand.
19: 24.)

Dogma, leerstelsel.

E.

Elipfis, eironde figuur *in de Meetkunde*, maar
in de Redekunde uitlating.

Elifeefche velden, *bij de heidenen* het
aangenaam verblijf der gelukkige zielen na dit
leven.

Eolus, windgod.

Esculapius, god der geneeskunde.

F.

Febus (Phebus), god der zon, der muziek
en dichtkunde. Fes-

Festijn, vreugdefeest.

Flora, bloemgodin.

G.

Gala, prachtig, kostbaar, vooral in kleding.

Genie, (l. Sjenie), oorspronkelijk vernuft, vindingrijkheid. *In de fabelleer geleigeest.*

Grimasfen, zeldzame, belagchelijke gebaren.

Guillottine, valbijl, *of werktuig om misdadigers gemakkelijk te onthoofden.*

H.

Harem, afgezonderd vrouwenhuis *bij de Vorsten der Oosterlingen, Turken, enz.*

Helikon, ook Parnas, berg der zanggodinnen.

Hengstebron, eene fontein op den Helikon, wier water men waande, dat, gedronken zijnde, eene dichterlijke verrukking veroorzaakte.

Herkules, de sterkste man; *in de fabelleer de god de sterkheid.*

Hierarchie, heerschappij der geestelijken.

Hiroglyphisch, beeldsprakig, geheimzinnig.

Homilie, korte leerrede.

Hymen, de huwelijksgod *in de fabelleer, dus ook het huwelijk.*

Hymne, godsdienstige lofzang.

Hypothèse, willekeurig aangenomene grondstelling.

I.

Iman, Mahomedaansch priester.

Iō, dichterlijke uitroeping, b. v. *Iō, triomf!*

Iris, een regenboog, *eene heidensche godin.*

J.

Jambus, versmaat van twee lettergrepen, wier eerste kort en laatste lang is.

Jota, de kleinste Hebreeuwsche letter (J).

(*Matth. 5: 18.*)

Juno, opperste godin *bij de heidenen*, en *gemalin van*

Jupiter, *hun* oppergod. (*Hand. 14: 12.*)

K.

Kansel, predikstoel.

Kapel, bedehuisje of kleine kerk in een paleis of klooster.

Karavaan, reizend gezelschap *in het Oosten.*

Kontrast, tegenoverstelling.

L.

Lava, uitbraakfel der brandende bergen.

Legende, levensbeschrijving der heiligen.

Legioen, eene bende krijgsvolk bij de Romeinen.

Lemma, bijchrift, *ook* korte inhoud. M.

M.

Mars, krijgsgod.

Mercurius, bode der goden; (Hand. 14: 12.)

ook de god der kooplieden, dieven, enz.

Metáfora, overdrachtige wijze van spreken.

Minerva, (*ook* Pallas), godin der wijsheid.

Miniatuur, Schilderkunst in het kleine.

Miriade, tienduizend.

Morpheus, god des slaaps.

Moskée, Turksche tempel.

Motto, zinspreuk.

Mufti, Turksch opperpriester.

Mumie, gebalsemd lijk.

Muzen, negen zanggodinnen op den zangberg.

Mythologie, heidensche goden- of fabelleer.

N.

Nektar, godendrank.

Neptúnus, opperste god der zee.

Nimfen, verdichte godheden in de gedaante van schoone jonge dochters.

O.

Obelisk, zuil *met zinnebeeldige figuren*.

P.

Pan, jagtgod.

Phleg-

Phlegmatiek, koudbloedig, onverschillig.

Pokaal (of Bokaal), groote beker van glas
of kristal.

Politesse, wellevendheid.

Proza, ongebondene rede, onrijm.

Profeliet, Jodengenoot, bekeerling.

R.

Recensent, boekbeoordeelaar.

Redacteur, verzamelaar van geschriften.

Romanesk, schilderachtig, dichtelijk.

Rubriek, opschrift, titel van een hoofddeel
eens boeks.

S.

Serail, paleis van een Oostersch Vorst.

Sibylle, waarzegster.

Sirene, verleidster.

Spiritus, geest.

V.

Valé, vaarwel.

Venus, godin der liefde en der ontucht.

Vesta, godin der aarde, en moeder der goden.

Vulkánus, god des vuurs en der smeden.

P. S. De syllaben met een kappe er boven moeten lang
uitgesproken worden: als *Gda*, *Júpiter*, enz.

Google

Door den Uitgever dezes is mede
uitgegeven :

PRACTISCH-LEERBOEKJE
DER
C I J F E R K U N S T
VOOR
SCHOOL- EN HUISONDERWIJS.

EERSTE STUKJE.

(Loopende tot den regel van drieën.)

à 15 cts.

DE KENNIS
VAN DEN
S C H E P P E R
OIT
ZIJNE SCHEPSELEN;
of
Korte Schets der Natuurkennis
VOOR
DE JEUGD:
Tot een Grondslag van alle Godsdienstig
Onderwijs
DOOR
J. A. U I L K E N S.
Vijfde Druk. à 15 cts.